

Пољопривредне
саветодавне и
стручне службе
Републике Србије

The Republic of Serbia
Ministry of Agriculture,
forestry and water management

Република Србија
Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде

Обука и усавршавање пољопривредних саветодаваца и пољопривредних произвођача за територију Републике Србије без АП Војводине

**Модул 7: СТРУКТУРА ПРОФИТАБИЛНОГ
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ГАЗДИНСТА**

Обука и усавршавање пољопривредних саветодаваца
и пољопривредних произвођача

Управљање трошковима и оптимизација коришћења ресурса и механизације на пољопривредном газдинству

Др Марко Јелочник

**Институт за економику пољопривреде у
Београду**

www.iep.bg.ac.rs

www.nsseme.com

marko_j@iep.bg.ac.rs

Економска одрживост је способност газдинства да дугорочно управља својим ресурсима, остварује вредност (генерише профитабилност на одговоран и дугорочан начин) и обезбеђује свој стабилан раст и развој без исцрпљивања расположивог капитала и ресурса.

Ресурси - средства, извори средстава или материјалне и нематеријалне вредности којима располаже, или су доступне газдинству, а које оно користи за реализацију својих производних активности, испуњење егзистенцијалних потреба својих чланова, те испуњење претходно постављених циљева.

Најчешћи ресурси у пољопривреди:

- Природни ресурси: земљиште, вода, шумски комплекс, климат....
- Људски ресурси: интерни и екстерни; знање, вештине и искуство....
- Финансијски (капитални) и материјални ресурси: готовина, механизација и опрема, инпути, производни објекти, засади и производне животиње....

Оптимално трошење ресурса – дугорочно планирање коришћења доступних ресурса ради постизања максималних ефеката уз минимално могуће утрошке и губитке.

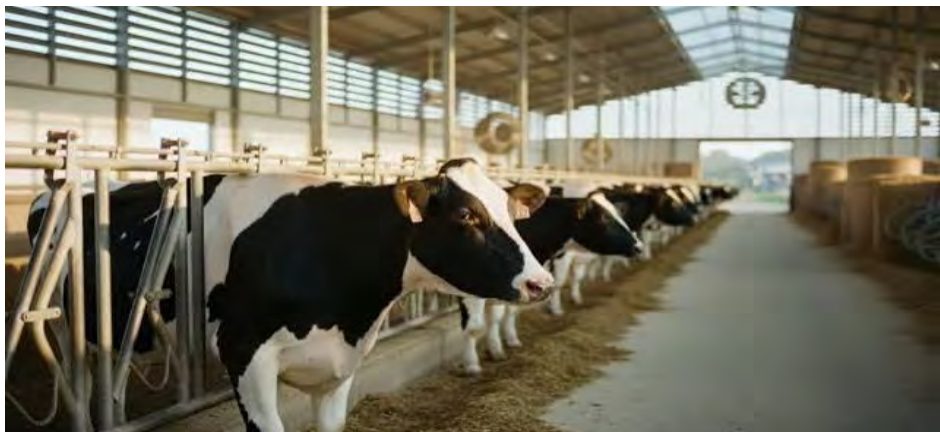
Приходи - свако новчано или вредносно примање које газдинство оствари својом делатношћу (укупном или унутар одређене линије производње), екстерним услугама или продајом расположиве имовине.

Трошкови - вредност утрошака (најчешће инпута) насталих током производње неких пољопривредних производа, њихове прераде или вршењем одређене услуге газдинства.

Сценарији оптимизације прихода и трошкова на газдинству:

- диверсификација производње - увођење већег броја различитих производних активности или извора прихода.
- рационализација трошкова (утрошка ресурса - супститути) уз очување обима и квалитета производње.
- унапређење економске ефикасности коришћења пољопривредне механизације - усклађивање капацитета расположиве и коришћене механизације са величином и структуром производње, дигитализација и аутоматизација.

Обука и усавршавање пољопривредних саветодаваца и пољопривредних произвођача

Маржа покрића у производњи меркантилног кукуруза

Елемент	Количина	ЈМ	Цена по ЈМ	Σ РСД/ха	Σ ЕУР/ха
А. Приходи					
Меркантилни кукуруз (у зрну)	12.750	кг	21,5	274.125,0	2.333,0
Субвенције	1	ком	5.200,0	5.200,0	44,2
Укупно				279.325,0	2.377,2
Б. Варијабилни трошкови					
1. Трошкови материјала				72.670,0	618,5
Семе	2.50	с.ј.	6.150,0	15.375,0	130,8
Мин. и стајско ђубриво ¹				36.425,0	310,0
Пестициди				8.085,0	68,8
Трошкови наводњавања ²				10.035,0	85,4
Остали трошкови				2.750,0	23,4
2. Трошкови рада радника				3.750,0	31,9
Ангажована радна снага ³				3.750,0	31,9
3. Плаћене услуге механизације				59.880,0	509,6
Утовар, извоз и расипање стајњака ¹	1	ха	8.780,0	8.780,0	74,7
Орање (на 35 цм)	1	ха	11.490,0	11.490,0	97,8
Превоз и расипање мин. ђуб.	1	ха	3.870,0	3.870,0	32,9
Сетвоспремање	1	ха	4.720,0	4.720,0	40,2
Сетва	1	ха	3.050,0	3.050,0	26,0
Третман пестицидима	2	ха	3.130,0	6.260,0	53,3
Међуредна култивација	2	ха	2.020,0	4.040,0	34,4
Комбајнирање (у зрну)	1	ха	13.440,0	13.440,0	114,4
Транспорт (5 т)	3	тура	1.410,0	4.230,0	36,0
Укупно				136.300,0	1.160,0
Ц. Маржа покрића (А-Б)				143.025,0	1.217,2

Структура трошкова у производњи меркантилног кукуруза

Елемент	Вредност	Учешће
Трошкови материјала	72.670,0	53,3
Трошкови рада радника	3.750,0	2,8
Плаћене услуге механизације	59.880,0	43,9
Укупно	136.300,0	100,0

Структура трошкова материјала (производња меркантилног кукуруза)

Елемент	Вредност	Учешће
Семе	15.375,0	21,2
Минерално и стајско ђубриво	36.425,0	50,1
Пестициди	8.085,0	11,1
Трошкови наводњавања	10.035,0	13,8
Остали трошкови	2.750,0	3,8
Укупно	72.670,0	100,0

Структура трошкова услуга механизације (производња кукуруза)

Елемент	Вредност	Учешће
Утовар, извоз и расипање стајњака	8.780,0	14,7
Орање (на 35 цм)	11.490,0	19,2
Превоз и расипање мин. ђубрива	3.870,0	6,5
Сетвоспремање	4.720,0	7,9
Сетва	3.050,0	5,1
Третман пестицидима	6.260,0	10,4
Међуредна култивација	4.040,0	6,7
Комбајнирање (у зрну)	13.440,0	22,4
Транспорт (5 т)	4.230,0	7,1
Укупно	59.880,0	100,0

Осетљивост марже покрића на пад приноса или продајне цене
(производња меркантилног кукуруза)

Пад приноса или продајне цене кукуруза (у %)	Маржа покрића у производњи кукуруза (у РСД)
10	115.612,5
20	88.200,0
30	60.787,5
40	33.375,0
50	5.962,5
60	негативна

Осетљивост марже покрића на раст варијабилних трошкова
(производња меркантилног кукуруза)

Раст варијабилних трошкова у производњи кукуруза (у %)	Маржа покрића у производњи кукуруза (у РСД)
10	129.395,0
20	115.765,0
30	102.135,0
***	***
90	20.355,0
100	6.725,0
110	негативна

Критичне вредности производње (меркантилног кукуруза) –
вредности при којима се маржа покрића изједначава са нулом

Опис	РСД(кг)/ха
Очекивани принос (ОП)	12.750,0
Очекивана цена (ОЦ)	21,5
Субвенције (с)	5.200,0
Варијабилни трошкови (ВТ)	136.300,0
Критична цена: $КЦ = (ВТ - с) / ОП$	10,3
Критичан принос: $КП = (ВТ - с) / ОЦ$	6.097,7
Критични варијабилни трошкови: $КВТ = (ОП \times ОЦ) + с$	279.325,0

Закључак

Економску одрживост газдинства детерминише његова способност да дугорочно управља расположивим ресурсима, односно ствара нову вредност без њиховог исцрпљивања.

Унутар свеобухватне дефиниције ресурса у пољопривреди, газдинство треба да тежи њиховом оптималном трошењу, то јест да се придржава принципа «постизање максималних ефеката уз минимално могуће утрошке и губитке ресурса».

Економска одрживост, пословање газдинства и оптимално трошење ресурса се у својој бити везују за појмове прихода и трошкова.

Белешке

- **Одрживост (економска)** - способност газдинства да дугорочно управља својим ресурсима уз генерисање нове вредности и без њиховог исцрпљивања.
- **Ресурси** - средства, извори средстава или материјалне и нематеријалне вредности којима располаже, или су доступне газдинству, а које оно користи за реализацију својих производних активности, испуњење егзистенцијалних потреба својих чланова, те испуњење претходно постављених циљева.
- **Приходи и трошкови** - свако новчано или вредносно примање које газдинство оствари својом делатношћу или продајом имовине, наспрам вредности утрошака (најчешће инпута) насталих током производње производа и услуг.

Обука и усавршавање пољопривредних саветодаваца
и пољопривредних произвођача

Управљање трошковима и оптимизација коришћења ресурса и механизације на пољопривредном газдинству

Др Марко Јелочник

Институт за економику пољопривреде у Београду

www.iep.bg.ac.rs

www.nsseme.com

marko_j@iep.bg.ac.rs

